קולט אדם מן המזחילה למטה מי. כן גרים בקונטרס פי' מאויר אבל לא ירקע פיו או כלי למזחילה לפי שהמזחילה בפחות מג' סמוך לגג ואע"פ שהיא למטה מי' מ"מ ה"ל כמוליא מן הגג ולרה"ר כיון דמוך ג' לגג היא: **מן** הצינור מכל מקום שותה. פירוש אפי' בלירוף כיון שהוא למטה מי' ולחוק שלשה טפחים מן הגג לליכא לגוד ובגמרא מוקי לה דלית ביה ארבעה דאי הוי ביה ארבעה היה אסור לגרף דמכרמלית לרה"ר קא מפיק וכפירוש הקונטרס מוכח בתוספתא[ה] דמתיר לירוף בציור למטה מי' לכך נראה כגרסת הקונטר' דגרים גבי מזחילה למטה מי' דאי הוי גרסי' למעלה מי' הוה משמע (ה) ציור אפילו למעלה שרי ולמטה אפי' מזחילה שריא ובתוספתא לא שרי אלא בציור למטה אבל ציור למעלה מי' או מזחילה אפילו למטה אסור ואית דגרסי ומן הציור ומ"מ מותר[ה] ובקונטרס הקשה על זאת הגיר' בגמרא:

לא יעמוד אדם ברה"ר וגביה ידו למטה מי. כן ג' ר"ש אבל בקונטרס גרס לא יעמוד אדם ברה"י והכי פירושא לא יעמוד על גגו וילרף מגג חבירו שגבוה ממנו עשרה טפחים ולא עירבו ואתיא אפי' כר"מ דאמר דגגות רשות אחת הן דבגג גבוה י' מודה ואפילו לר"ש מצי אתיא דמצי לפרושי דאסור להביאם לבית ומ"מ אע"ג דלא שבתו אסור לגרף ולהביאם לבית דדמי ממש דמגג לבית קא מייתי אבל ליגא דבריתא לא משמע כר"ש דקאמר אבל קולט הוא ושותה משמע במקומו מכלל דלירוף אפילו במקומו אסור והא דאמר בגיטין בהזרק (דף עט:) א"ר יהודה אמר שמואל לא יעמוד אדם בגגו ויקלוט מי גשמים מגגו של חבירו הייט להביאם לבית כדפרישית לעיל[ב] ליך לומר דאיירי כשבתו בגג דבשלא שבתו שרי כדאמר הכא ומהר"י אומר דהתם איירי בקולט מאויר גג שלו בסמוך לגג חבירו: וכן

וכן בגת[ו] ורבא אמר לענין מעשר וכן אמר רב ששת וכן בגת לענין מעשר[ו] דתנן שותין על הגת בין בחמין ובין בצונן ופטור דברי רבי מאיר רבי אליעזר בר צדוק מחייב וחכ"א על החמין חייב ועל הצונן פטור מפני שמחזיר את המותר: **מתני'** קולט אדם מן המזחילה למטה מי' טפחים ומן הציור מ"מ שותה: **גמ'** קולט אין אבל מצרף לא מ"ט אמר רב נחמן הכא במזחילה פחות מג' סמוך לגג עסקינן דכל פחות מג' סמוך לגג כגג דמי תניא נמי הכי עומד אדם ברה"י ומגביה ידו למעלה מעשרה טפחים לפחות משלשה סמוך לגג וקולט ובלבד שלא יצרף תניא אידך לא יעמוד אדם ברה"ר ויגביה ידו למעלה מעשרה טפחים לפחות מג' סמוך לגג ויצרף אבל קולט הוא ושותה מן הציור מ"מ שותה: תנא אם יש בציור ד' על ד' אסור מפני שהוא כמוציא מרשות לרשות: **מתני'** בור ברה"ר וחולייתו גבוה י' טפחים חלון שעל גביו ממלאין הימנו בשבת אשפה ברה"ר גבוה י' טפחים חלון שעל גביו שופכין לתוכה מים בשבת: **גמ'** במאי עסקינן אילימא בסמוכה למה לי חוליא י' אמר רב הונא בסמוכה כמאי עסקינן במופלגת מן הכותל ארבעה וטעמא דאיכא חוליא עשרה הא ליכא חוליא עשרה קא מטלטל מרה"י לרה"י דרך רה"ר ורבי יוחנן אמר אפילו תימא בסמוכה הא קמ"ל דבור וחולייתו מצטרפין לעשרה: אשפה ברה"ר וכו': ולא חיישינן שמא תנטל אשפה והא רבין בר רב אדא אמר רבי יצחק מעשה במבוי אחד שצידו אחד כלה לים וצידו אחד כלה לאשפה ובא מעשה לפני רבי ולא אמר בו לא איסור ולא היתר היתר לא אמר בו דחיישינן שמא תנטל אשפה ויעלה הים שירטון איסור לא אמר בו דהא קיימין מחיצות לא קשיא הא דיחיד הא דרבים: **מתני'** אילן שהיה מיסך על הארץ אם אין נופו גבוה מן הארץ שלשה טפחים מטלטלים תחתיו שרשיו גבוהים מן הארץ ג' טפחים לא ישב עליהן: **גמ'** א"ר הונא בריה דרב יהושע אין מטלטלין בו יתר מבית סאתים מ"ט משום

של מבירו אבל לא ירקע. ובמתניתין נמי שמעתי דהכי גרסינן מן הציור ומ"מ ולא גרסינן מכל מקום בלא ו' ולמשרי לירוף אלא ומ"מ כלומר מ"מ המקלא קולט ומלאתי בתוספתא[ה] דלירוף מותר בציור למטה מי' ועוד הא דקאמר תנא אם יש בציור ארבעה אסור אהיכא קאי לא אקלינטה מאי מרשות לרשות איכא ואי אלירוף מתני' נמי אסר אפי' כשאין בו ארבעה ואני שמעתי דאתיא דתמני' נמי קאי דאוקימנא בפחות מג' לגג הא לאו מגרפין ואין דרך לגון תלמוד כן לומר תנא אתירוץ אמוראים שלא הוזכר במשנה אלא ר"ג ומן הציור מ"מ וכו' מתני' היא ואלמטה מעשרה קאי ולא קיפא דבריתא היא: **תנא אם יש בציור ארבעה.** ברוחב: **אסור.** לגרף ואע"ג דלמטה מי' הואי ולבוד נמי ליכא אפ"ה כרמלית מיהא הוי ומפיק מכרמלית לרשות הרבים: **גמ'** אי נימא בסמוכה. שהבור סמוכה לכותל בתוך ארבעה טפחים: למה לי חוליא עשרה. בור גופיה לה"י ועמוקה עשרה והרי אין לרשות הרבים מספקת בינתים: **וטעמא דאיכא חוליא עשרה.** דלא מטי דלי לרה"ר: **הא** קמ"ל כו'. ומתניתין לאו כדס"ד דמיהו חוליא עשרה לגד מבור אלא ה"ק בור ברה"ר וחולייתו סביבו ומקרקעית הבור רה"י וממלאין ממנה לחלון: שופכין לתוכה. דאשפה רה"י היא: ולא חיישינן שמא תנטל אשפה. ותעמוד על פחות מי' ואתי למשרי בית בא כמעיקרא: במבוי. ראשו אחד פתוח לרה"ר וראשו אחד סתום ושמי לדליו גבוהים י' ואחד אשפה ובתים ותילרות פתוחין לו בדופן אמצעי: שירטון. לימו"ן בלע"ז: אם אין נופו גבוה שלשה טפחים מטלטלין תחתיו. דאמרי' לבוד והרי[ו] יש כאן ממילא עשרה (ג): שרשיו גבוהים. שאין הענפים נמוכין אלא בראשן והולכין ומגביהין לגד מיכון: **לא ישב עליהן.** לכיון דגבוהין שלשה כאילן תשיבי ואין משתמשין באילן: **גמ' אלא בבית סאתים.** אם היה היקיפו יותר על בית סאתים אין מטלטלין בו אלא בארבע (ד) ואפילו נטעו ממתילה לכך דהוי מוקף לדירה: מ"ט. הא כל היקף שהוא מוקף לדירה אפילו עשרה כורים מותר[ט]:

משוס

עין משפט
נר מצוה

לד **א** מיי' פ"ה מהל' מעשר הלכה טו:
לה **ב** ג ד מיי' פכ"ו מהל' שבת הל' ג סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שא:
לו **ה** ו מיי' שם הל' ט וסמג שם טור ש"ע א"ח סי' שנד סעיף ג:
לז **ז** ח מיי' שם הל' י וטוש"ע שם סעיף ב:
לח **ט** י מיי' פט"ז מהל' שבת הלכה כד טוש"ע א"ח סי' שסב סעיף ג:

הגהות הב"ח

(**א**) רש"י ד"ה ומן הציור וכו' למטה מעשרה הוא "קולט"[ר] ליכא לאסורא: (**ב**) ד"ה מלרף פיו וכו' ממקם כל הדבור[ר]: (**ג**) ד"ה מטלטלין וכו' מחילה עשרה **שאין** הענפים כל"ל ותיכף "שרשיו גבוהין" ממקם וסל"ל: (**ד**) ד"ה אלא בגמא אמות אלא בתרגא אמות ולפילו: (**ה**) תוס' ד"ה ומן הציור וכו' הוה משמע דציור אפילו למעלה מעשרה שרי ולמטה מי' אפילו מחילה שריא ובתוספתא לא שרי אלא בציור למטה מעשרה אבל וכו' למטה מעשרה אסור:

רבינו חננאל

ניקו ונגזור נמי כרמלית אטו רשות הרבים גזירה לגזירה לא גזרינן. **ודייק אביי מדתנן וכן בגת** והגת ככרמלית היא. ודחי רבא ואמר וכן בגת לא קתני לענין שבת דלענין שבת מן הגת שרי ואע"ג דלא מעייל רשיה ורובו התם. כי קתני וכן בגת לענין מעשר דפטור כר' מאיר דתנן שותין על הגת בין בחמין ובין בצונן ופטור דברי ר' מאיר ר' אלעזר בר צדוק מחייב. וחכ"א על החמין חייב לעשר שאינו זה עראי אלא קבוע על הצונן פטור כי עראי הוא מפני שמחזיר המותר לו בכוס. משא"כ בחמין: **קולט מן מזחילה למעלה מי' טפחים ומן הצנור מכל מקום ושותה.** פי' קולט מקבל ותופש מן המים היורדין מלמעלה ושותה אבל מצרף לא כלומר לערב המים היורדין מלמעלה עם המים שכבר נחו בקרקע מ"ט אמר רב נחמן הכא במזחילה פחות מג' טפחים סמוך לגג עסקינן דכל פחות מג' סמוך לגג כגג דמי. ואלו המים שקלט מן הגג קלטם שלא רה"י ולפיכך אינו רשאי לצרפם עם התחתונים שהם ברה"ר תניא נמי הכי כו' ותניא אידך לא יעמוד ברה"ר כו': **ירושלמי** סילון העומד ברשות הרבים גבוה י' ורחב ד' אין שופכין בתוכו מים שמתגלגלין ויורדין: **בור ברה"ר וחולייתו וכו'.** אמרינן אי בסמוכה אפי' פחות מי' טפחים כרמלית הוא ושרי ואוקימנא בבור המופלג מן הכותל ד' טפחים אם אין בחולייתו י' טפחים הרי האויר דביני ביני עד הכותל רה"ר נמצא משלטל המים מן הבור שהוא רה"י לבית שהוא רה"ר דרך חלייתו על ד' טפחים שהן רה"ר אבל אם חלייתו גבוהה י' טפחים נמצאו המים כשעולין מפי החוליא למעלה מי' טפחים שהוא רה"ר לרה"ר ר' יוחנן אמר אפילו תימא בסמוכה לא אמרינן וחולייתו גבוהה י' טפחים אלא ללמד דבור וחולייתו מצטרפין לי'. **אשפה ברה"ר כו'.** ואקשינן ונחיוש שמא תנטל אשפה וישאר המקום רה"ר והא אמרו משמיה דר' יצחק מעשה במבוי כו' פי' שירטון רפש וטיט וכשייבש נעשה ארץ ובני אדם עוברין ובאין עליו ויעשה המקום רה"ר ונמצא המבוי [פחות] ד' ופרקינן אשפה דמתנתין אשפה דברים היא שאין עשויה לפנות ואשפה דמבוי אשפה דיחיד דעבידא לאיפנויי: **אילן המיסך על הארץ אם אין נופו גבוה שלשה טפחים מטלטלין תחתיו.** פירוש כיון שאין נופו גבוה מן הארץ שלשה טפחים חזינן דהאי נוף כמאן דמטי על הארץ דכל פחות מג' כלבוד דמי והא הוי מחיצות לתחת האילן לפיכך נעשה תחת האילן רה"י ומותר לטלטל בכולו. **אמר רב הונא בריה דר' יהושע** אין מטלטלין בו יתר מבית סאתים כו' שרשיו

מפורת הש"ס
עם הוספות

ו) שבת יח: [עמ"ש שם] מעשרות פ"ד מ"ד, ב) [לעיל דף ת. ע"ש בתוספות ד"ה זורקין], ג) [לעיל עח. שבת נט.], ד) [לעיל מ., ה) לעיל טו. סוכה כד:, ו) [סוכה כד: ע"ש], ז) ע' ב"ב נח:, ח) פ"ו הי"ד, ט) לעיל יח., י) [לעיל פט.], כ) לא. ד"ה שמואל.

ליקוטי רש"י

לענין מעשר. דשמיה על הגת ממש אלא עקרו משם לטלילה מולא הויא שמיה עולי ופטור ממעשר כל זמן אלא ירד לבור שהוא גמר מלאכתו למעשר אבל לטוילתו משם הוי קבע אתין בדעתו להחזיר המותר ואע"ג דלא גמר מלאכתו למעשר אמור. **על החמין.** שמצוו בחמין שב אינו לאור לחזיר המותר אלא יחמיץ את היין מחמת החמין [שבת יא:]. **המזחילה.** מחזילה הוא לינור גדול כעין קנעל"ל אלנו ומוחמת לאורך הכותל על הכותל ומי הגג זכין לתוכה ויהיו מקלאתם לאדן [ב"ב כב:]. **דבור וחולייתו.** קרקע שעילה מחפירת הבור והקיפו בו פי הבור סביב. **מצטרפין לעשרה.** לתנאים עשרה לעומק הבור לשויה רה"י [לעיל עח.]. **שצידו אחד כלה לים וכו'.** ולאלו אחד פתוח כשאר מבוי ולאלו אחד לרשות הרבים מחוקן בלבי ובקרה. **לאשפה.** בעוהה עבדה [ויש] שפתו גבוה עבדה. **ויעלה הים שירטון.** של חול ואבנים אלא שפתו כי כן דרכו ומתקלר רוחב הים ונעשה קרקע כרוחב פרקה לו יומר [לעיל ח.]. **שהיה מיסך.** נופו נוטה בפחות מג' לקרקע ובעקבו במקום שמתחבר לאילן גבוה עבדה [לעיל טו.]. נופו גדול מאד ולאלמי הוף כפופין סביב על האדן. **מטלטלים תחתיו.** דאמרינן לבוד ומחילה זו גבוהה עבדה מבפנים שהנוף אחוץ הוא ובגובה האילן הוא. **אין מטלטלין בו.** אם היה היקפו יותר מבית סאתים כתלר המשכן ובשעור זה נתנו תכמים לכל היקף שאינו לדירה ואם גדול הוא מכאן הוי כרמלית ואין מטלטלין בו אלא בתוך ארבע אמותיו של אדם [סוכה כד:].

הגהות וציונים

ו) בדפוס שאלוניקי נוסף **מאי גת אי רה"ר תנינא אי רה"ר תנינא אלא לאו כרמלית** ורבא אמר וכן **בגת** לענין מעשר, וכ"ה בשבת: ב) בדפוס שאלוניקי **ברשות הרבים** (וכן בברייתא הסמוכה, ועי' תוס'), וכ"ה ברש"י שברי"ף ובראב"ש וביראים וע' ברישב"א. בכי"מ ליתא "עומד אדם ברה"י ומגביה ידו למעלה... תניא אידך", וכן נראה מן התוס' ד"ה לא יעמוד שלא העמידו דבריהם אברייתא זו (דק"ס): ג) בדפוס שאלוניקי **והאמר**, וכ"ה בראשונים ובכת"י: ד) דמוגה (דפוס שאלוניקי): ה) **להחזיר** (דפוס שאלוניקי): ו) גי' רש"ל **קולט** (גליון). בדפו"י היה כתוב "בבי למטה מי'", והמהרש"ל הגיה ע"י הוספת "קולט", אמנם הנוסח שלפנינו כבר מתוקן ע"פ המהרש"א. מתיבות "ולא גזרינן" עד סוף הדיבור (תשע שורות) ליתא בדפוס פירורו ובכת"י: ז) ע' בפרש"י ברי"ף (גליון דפוס וילנא). כותב גליון זה היה לפניו דפוס ישן של הרי"ף, שם הנוסח ברש"י הא כהגהת מהרש"ל והב"ח אות ג. ובריי"ף ד' וראשא שבשו והדפיסו ע"פ הגמרא, וכ"ה כהוגן כהגהתם בכת"י ודפו"י: ח) דפוס ויניציאה רפ"ח "וכ"מ **ושותה**" (ונדצ"ל וכ"מ **שותה**, עי' רש"י בגמ' ד"ה וקולט): ט) צ"ל **להביאם** (בארות המים): י) בודאי ט"ס בהגהתו כי אדרבה בדפו"י איתא תיבה זו ומחקוה מהרש"ל והמהרש"א, ומסתמא זו היתה גם כוונת הב"ח והמעתיק טעה בזה (ועי' מנחם משיב נפש): כ) נראה דאין כוונתו למחוק הדיבור לגמרי אלא כהגהת המהרש"ל בדפו"ר שמעתיקו מן המשנה (שכ"ה בדפו"י) לגמרא, וכמו שמתוקן כבר לפנינו:

וכן בקרן זוית. פי׳ בקונטרס שג׳ לדליו נכנסין תוך המקלוט ואין נראה מבחוץ אלא לד רביעי ואילטריך למימר תרוייהו קרן זוית להודיענך כמו דרב ששת ונגר דמשני לדליו להודיענך כמו דרבה דשרי ומיהו מודה רבה בסמוך לכותל שאינו שוה לארבע אלא מלד אחד דאסור והא דנקט בריית בסמוך ולדו אחד שוה לארבע לא תקשי לרב ששת דלדיה לאו דוקא נקט לדו אחד דהוא הדין משני לדליו:

מתן ד׳ במתן אחת. פי׳ עולה שהיא מתן שתים שהן ד׳ בנכור או בפסת אבל אין לפרש מתן ד׳ היינו תמות דאם נתערבה מתן תמות בפסת או בנכור אין להם תקנה לפי שזה למעלה מחוט הסיקרא וזה למטה ומ״ת ולימי עשה ולימי לאו דבל תוסיף וי״ל דאם דמי כלל לכלאים בגילית דהכא ע״י פשיעה הוא בא והיה יכול להתקיים אלא דמיית הלאו:

ינתנו במתנה אחת. דקיימא לן כל הניתנין (ד) שנתנו במתנה אחת כפר:

לא

משום דהוי דירה שתשמישה לאויר וכל דירה שתשמישה לאויר אין מטלטלין בה יתר מבית סאתים: [א]שרשיו גבוהין מן הארץ וכו׳: איתמר שרשי אילן הבאין מלמעלה משלשה לתוך שלשה רבה אמר [ב]מותר להשתמש בהן רב ששת אמר אסור להשתמש בהן רבה אמר מותר להשתמש בהן דכל פחות מג׳ דארעא ארעא היא רב ששת אמר אסור להשתמש בהן דכיון דמכח איסור קאתי אסורין דדמו כמשוניתא [ג]דסלקין לעילא אסורין דנחתין לתתאי שרו לצדדין פלוגתא דרבה ורב ששת וכן אניגרא וכן בקרן זוית ההוא דיקלא דהוה לאביי והוה[ד] סליק באיפומא אתא לקמיה דרב יוסף ושרא ליה אמר[ה] רב אחא בר תחליפא דשרא לך כרבה שרא לך פשיטא מהו דתימא אפילו לרב ששת ביתא כמאן דמלי דמי ולישתמש בפחות מג׳ סמוך לגג קמ״ל תנן שרשיו גבוהין מן הארץ ג׳ טפחים לא ישב עליהם היכי דמי אי דלא הדרי כיפי פשיטא אלא לאו אע״ג דהדרי כיפי לא לעולם דלא הדרי כיפי והא קמ״ל [ד]אע״ג דצידו אחד שוה לארץ: ת״ר שרשי אילן שגבוהין מן הארץ ג׳ טפחים או שיש חלל תחתיהן ג׳ טפחים אע״פ שצידו אחד שוה לארץ ה״ז לא ישב עליהן לפי [ה]שאין עולין באילן ואין נתלין באילן ואין נשענין[ו] באילן ולא יעלה באילן מבעוד יום וישב שם כל היום כולו אחד אילן ואחד כל הבהמה אבל בור שיח ומערה וגדר [ז]מטפס ועולה מטפס ויורד ואפילו הן מאה אמה תני חדא אם עלה מותר לירד ותני חדא[ח] אסור לירד לא קשיא כאן מבעוד יום כאן משחשיכה ואיבעית אימא [ט]הא והא משחשיכה ול״ק כאן בשוגג כאן במזיד ואיבעית אימא הא והא בשוגג והכא [י]בקנסו שוגג אטו מזיד קמיפלגי מר סבר קנסינן ומר סבר לא קנסינן אמר רב הונא בריה דרב יהושע כתנאי [יא]הניתנין במתנה אחת שנתערבו בניתנין במתנה אחת נתנו במתנה אחת מתן ד׳ במתן ד׳ נתנו במתן ד׳ מתן ארבע במתן אחת ר״א אומר נתנו במתן ד׳ ור׳ יהושע אומר נתנו במתנה אחת אמר לו ר״א הרי הוא עובר על בל תגרע אמר לו ר׳ יהושע הרי הוא עובר בבל תוסיף א״ר אליעזר[יב] לא אמרו[יג] אלא כשהוא בעצמו אמר לו ר׳ יהושע לא נאמר בל תגרע אלא כשהוא בעצמו ועוד א״ר יהושע כשנתת עברת על בל תוסיף ועשית מעשה בידך כשלא נתת עברת על בל תגרע ולא עשית מעשה בידך לר״א דאמר התם קום עשה עדיף ה״נ ירד לר׳ יהושע דאמר התם שב ואל תעשה עדיף ה״נ לא ירד דילמא לא היא ע״כ לא קאמר ר״א התם קום עשה עדיף אלא דקא[יד] עביד מצוה אבל הכא דלא עביד מצוה ה״נ לא ירד ואי נמי ע״כ לא קאמר ר׳ יהושע התם שב ואל תעשה עדיף (ט) אלא

דלא

משום דהוי דירה שתשמישה לאויר וכל דירה שתשמישה לאויר אין מטלטלין בה יתר מבית סאתים. ואיתא בתוספתא דעירובין בפרק ב׳ ואיתא נמי בגמרא דעושין פסין (דף כב) כלל אמר ר׳ שמעון כל אויר שתשמישו לדירה כו׳ וכל שתשמישה לאויר כגון בורגנין שבשדה בית סאתים מותר יתר מבית סאתים אסור:

ליקוטי רש״י

משום דהוי דירה שתשמישה לאויר. לעולם שנטעו מתחילה לכך והיקף לדירה הוא אבל דירה זו אינה עשויה לגורך תוכה אלא לגורך אויר שמולה לה לדור שם שומרי הסדות ועשויה לגיל מן המתה ואין מטלטלין בדירה זו אלא בתים סתמים כדתניא בפרק שני (דף כב.) כלל אמר ר׳ שמעון כל אלעזר כל אויר שתשמישו לדירה כגון דיר וסכל ומוקלה ומלל ואפילו עשרה כורים מותר וכל דירה שתשמישה לאויר כגון בורגנין שבשדות בית סאתים ואינה תשובה לדירה גדול [סוכה כד:]. **בור שיח ומערה.** מפורשים בנ״ך בפרק שור שנגח את הפרה (דף נ:) בור עגול, שיח מרוח וקלר, ומערה מקורה בקירות [ב״ב יז.]. **הניתנין במתנה אחת.** כגון דס נכור שנתערב בדס מעשר בין בגדול בין בקוטן. **ינתנו במתנה אחת.** קא פליגא [דעתיה] דשמא דאמרינן יש בילה וקמכינן עליה שיש במתנה זו מבטיחס ואם בקוטנו יהן ומתנה מזה. **מתן ד׳ במתן ד׳.** כמו דס עולה בדס שלמים דס שבטיחס טוענין שמי מתנות שהן מרגע ומבטיחס תמתנים. **מתן ארבע במתן אחת.** כגון דס עולה בנכור דס שבטיחס תמתנים. **ר״א אומר ינתנו במתן ד׳.** ודוחס [מני אלא] דמתנות דימיות דמיות מדס דנכור כלילו הן מיס ואין זה בל תוסיף. **במתנה אחת.** משום בל תוסיף וידי עולה יצא דבל דמיתן על מזבח דמיתן במתנה אחת כיפר. **ולא עשית מעשה בידך.** ואינו דומה עושה מעשה לעשה ואינו עושה ואיסור בא מלאיני [זבחים פ.].

עין משפט נר מצוה

לט א ב ג ד מיי׳ פכ״ז מהל׳ שבת הל׳ ח סמג לאוין סה טוש״ע א״ח סי׳ שלו סעיף ב:
מ ה ו מיי׳ שם הלכה ט וטוש״ע שם סעיף א:
מא ז מיי׳ פ״ב מהל׳ פסולי המוקדשין הלכה יא:

רבינו חננאל

שרשיו גבוהין מן הארץ ג׳ טפחים לא ישב עליהן בשב׳ שנמצא [משתמש] באילן אבל אם היו שרשיו גבוהין מן הארץ פחות מג׳ טפחים הרי הן כקרקע ומותר לישב עליהן. אחמר שרשי האילן הבאין למעלה מג׳ טפחים וחזרו ונכפפין לתוך ג׳ רבה אמר מותר לישב עליהן דכל פחות מג׳ טפחים דארעא כארעא הוא. רב ששת אמר אסור. כיון דמכח איסורא קא אתי אסור. דמו למשוניתא. פי׳ ו) **ההוא דיקלא דהוה לבי רב ביבי בר אביי** דהוה סליק באיפומא פי׳ היה עולה אותה תמרה עד הגג ובגג היה לול ויצא מן הלול ועלה באויר הגג מג׳ לגג אתא לקמי (דרבא) [דרב] (רב) יוסף שרא ליה לישב עליו אמר ליה רב אחא בר תחליפא הני דשרו לך כרבה שרו לך דאמר כל פחות מג׳ לארץ ארץ היא הכא נמי כל פחות מג׳ לגג גג הוא ואמרינן פשיטא מהו דתימא אפילו לרב ששת ביתא כמאן דמלי דמי [קמשמע לן]. **היכי דמי אילימא דלא הדרי כיפי** צריכא למימר אלא לאו אע״ג דהדרי כיפי שרו. [ומשני לעולם דלא הדרי כיפי] והא קמשמע לן דאף על גב דצידו אחד שוה לארץ אסור **דתניא שרשי אילן שגבוהין מן הארץ ג׳ טפחים** או שיש חלל כו׳. תני חדא אם עלה באילן ירד והני מילי מבעו״י אבל אם עלה משחשכה אסור. איבעית אימא לעולם בשעלה משחשכה ואם בשוגג ירד במזיד לא ירד. **אמר רב הונא בריה דרב יהושע כתנאי** דתניא בשחיטת קדשים פ״ח הניתנין מתן ד׳ כו׳ לר׳ אליעזר דאמר התם קום עשה עדיף מותר לירד מן האילן לר׳ יהושע דאמר שב ואל תעשה עדיף עלה אסור לירד. **ודחינן ממאי** דלמא עד כאן לא אמר ר׳ אליעזר התם דכי קא יהיב מצוה קא עביד אבל הכא דכי נחית מן האילן לא עביד [מצוה] הכי נמי לא ירד אבל ג) הכא דיתיב באילן עביד איסורא הכי נמי דירד.

חשק שלמה על ר״ח

ו) נראה דחסר בהעתקה פי׳ ד׳ דמיו על משוניתא ועי׳ בערוך ערך משוניתא. ב) נראה דחסר כאן וכן ג״ל ומי נמי ע״כ לא אמר ר״א התם שב ואל תעשה עדיף אלא דוקא אלא קטבד איסורא אבל הכא ומי.

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ שב ואל תעשה עדיף דאי לא[ב]: (ב) רש״י ד״ה וכן אמיגרא וכו׳ לרבה מודד מהגידודים ושרי דכל פחות מ[ג]: (ג) ד״ה ה״נ יורד וכו׳ שהוא יושב משמתם (והרי זה משמע) מת״מ וכ״כ כ״ל לרוש והדר משתמש: (ד) תוס׳ ד״ה ינתנו וכו׳ כל הניתנין על מזבח ההיצון שנתנו במתנה:

גליון הש״ס

תוס׳ ד״ה מתן ד׳ וכו׳ ולדהי לאו דבל תוסיף. במהרי״ק שרש קלט כ׳ ועוד שהרי תוס׳ כתבו פרק בתרא דעירובין וז״ל ועי״ל דאין עשה דומה לל״ת שנמקדש כדאמרינן פרק דם חטאת מיהו יש לדחות דלא דמי דה״ט דל״ת נמקדש תמיד ולא מדמי קמי עשה אבל גבי בל תוסיף ל״ת (שם) [שם] מומרא דשייך נמי בעלמא. (מ״כ) [אלן] [ד] מ״מ י״ל דיון דהוי נמקדש לא (דמי) [מדמי] עכ״ל תוס׳:

רב נסים גאון

משום דהואי דירה שתשמישה לאויר וכל דירה שתשמישה לאויר אין מטלטלין בה יותר מבית סאתים. ואיתא בתוספתא דעירובין בפרק ב׳ ואיתא נמי בגמרא דעושין פסין (דף כב) כלל אמר ר׳ שמעון כל אויר שתשמישו לדירה כו׳ וכל שתשמישה לאויר כגון בורגנין שבשדה בית סאתים מותר יתר מבית סאתים אסור:

הגהות וציונים

א) בדפוס שאלוניקי דהוה, וכ״ה בראשונים ובכת״י: **ב)** יש להוסיף **ליה** (דפוס ויניציאה רפ״ח ודפוס שאלוניקי): **ג)** בדפוס שאלוניקי ״ואין **נמסכין** באילן״, וכ״ה בראשונים ובכת״י: **ד)** בדפוס שאלוניקי **ותניא אידך**, וכ״ה בראשונים ובכת״י: **ה)** צ״ל **אמר לו ר״א** (גליון דפוס וילנא): **ו)** לא **נאמר בל תוסיף** אלא (דפוס ויניציאה רפ״ח ודפוס שאלוניקי): **ז)** **רבי יהיב עביד מצוה** כ״ה בס״ח בגליון). כ״ה בדפוס ויניציאה רפ״ח ״קום עשה עדיף דבי יהיב קא עביד מצוה״: **ח)** נכספו (ראשונים, רש״י על הרי״ף, משנה ברורה ס״ק כ): **ט)** הבעל המאור העתיק ״כשן סלע **שבהר**״: **י)** שרשים (או״ז וכת״י): **כ)** כ״ה בדפוס ויניציאה רפ״ב. בדפו״ר ובדפוס ויניציאה רפ״ח ״הגדולים״, וכ״ה באו״ז ובבעל המאור. וע״ז גנזי יוסף ד״ה דנחתי: **ל)** הנוסח באו״ז ״הגדילים **ראשן לבד** האילן״: **מ)** בדפוס שאלוניקי ובכת״י נוסף **למעלה**: **נ)** צ״ל **אסור** (בארות המים, וכ״ה באו״ז): **ס)** התחלת הדברי **כמאן דמלי דמי**. וכארעא (דפוס ויניציאה רפ״ח ושאלוניקי וכת״י): **ע)** דפו״ר וכת״י **הכפיפה**: **פ)** לאו משום **מירהא הוא** אלא (דפוס ויניציאה רפ״ח): **צ)** היא הגהת מהרש״ל, וכתובים להגיה בדפוס ויניציאה רפ״ח **דאי במקום ״דלא״, ״שב ואל תעשה עדיף (דלא) [דאי] לא יהיב לא קא עביד איסורא״. ובזה תבין**

הגהת מהרש״ל ברש״י ריש ע״ב: **ק)** ובמהרש״ל [השלם] מגיה ״לרבה שרו דמודד הגידודים דכל פחות״. בדפו״ר ובכת״י ובאו״ז ליתא כלל לתיבות ״דמודד הגידודים״. וע״ע בעל המאור: **ר)** התיקונים הם ע״פ שו״ת מהרי״ק שם:

לא קשיא הא בלחים הא ביבשים. ות"ת והא לעיל אסרינן ביבש דפריך והא נתרי קינסי כו' וי"ל דבאילן שהוא גזוה שייך למגזר טפי משום דמיינכר ביה כי ניתרי קינסי: **והאידנא** דקי"ל כר"ש כולהו שרי. פי' ר"ח דהאי היתר לא קאי אלא אעשבים דשרי בכל ענין אבל באילן אין להוכיח מ"ש[ד] שם היתר אפילו יבש דשייך למיגזר טפי משום דמינכרא מילתא:

מיתיבי

דלא קא עביד איסורא. כשהוא יושב ואינו נותן הלאו דבל תגרע והעשה דונתן על קרנות נעקרין מעליהן אבל זה ישיבתו תשמיש הוא שהוא משתמש באילן: יבש. שאין בו לחלוח ולאו מתובר הוא: ביומות החמה. יבש מותר דליכא אפי' משום מרחיץ הענין שהרי ניכר לכל שהוא יבש שאינו מוציא עלין והא דקתני אסור בימות הגשמים שאין ניכר בין לח בין יבש ואיכא משום מרחיץ הענין: קא נתרי פירי. שנאחזו בו משנה שעברה ואתי למשרי (ג) ביה תליסה דלא נהי דעליה דיבש אתו עליה דלא לא גזרי' דהיא גופא גזירה מיהו תליסה אתו תליסה וגזר: בגדודא. יחוד שנאסרו ענפיו כולם: בקעה מצא. כלומר אין בני תורה שידעו להזהר בנקעה זו שאין לה שומר והכל פרוץ: ואין ברגלים חוטא. אלמא אלוץ נמי תמא קרי ליה והכא איכא תמא שתולש עשבים: לחים. אסור דהוי תולש[ב] יבשין כתלושין דמי: בימים מסאני. שרי: לא סיים מסאני. אסור שעשבים נדבקין בקשרי אצבעותיו ונתלשין: עוקצא. אשפי"ל (ד) כפול מתחתיו והעשבים נדבקים[ג] שם ותולשן: שרבא. פתילה ארוכה שהעשב ארוך אסור: (ה) בימות החמה. זרע יש בגבעולין ומשירן: כר"ש. דאמר דבר שאין מתכוין מותר: לדבר מצוה. תשמיש: ברגלים. לשון תשמיש דכתיב (שופטים ה) בין רגליה כרע נפל שכב: גם בלא דעת. ריש"א דהאי קרא אן ברגליס הוא: נפש לא טוב. לא טוביס הנעשים הנעשים בלא דעת האשה שהיא בעלה אן ברגליס: הבועל ושונה. שמטריחה: לדעת. האשה: יבעול וישנה. שמתמת ביאה לאשונה נתאוה האשה והולכשה תאוה וכשבא ביאה שניה היא מזרעת תחילה והיכא דהיא מזרעת תחילה יולדת זכר[ו]: לדבר מצוה. תשמיש: נבונים. מבינים דבר מתוך דבר[ז]: יששכר. לאה תבעה את יעקב לדבר מצוה ותאמר אלי תבוא כי שכר שכרתיך וגו': צער עבור.[ח] עוברות תולות הן: כמשמעו. צער הלידה: משתוקקת. מתאוה לתשמיש: והוא ימשל בך. שהוא מושל לומר בפה תאות לבו והאשה[ט] בלב ובשה להוליא בפה: דמרצייא ארצויי קמיה. מרחם לפניו עניני מיכה: עטופה כאבל. בושה בלאת בראשה פרוע: מנודה לכל אדם. לקמיה מפרש שאסורה לכל אדם חוץ מבעלה והאיש ושאר נשים הרבה: וחבושה בבית האסורים. כל כבודה בת מלך פנימה[י]: כלילות. שד: כבהמה. שכורעת כשהיא משתנת ודרך פרידה לעשות כן: כר לבעלה. שהוא למעלה בשעת תשמיש: שבח הוא לה. יושבת ומשתנת בנעיעות ואינה מקרה כלום בדבר ועשית כר לבעלה אין לה טורח כל כך טורחו מרובה משלה: מלפנו. מלמדנו: מבהמות ארץ. שנתן בהם חכמה להוריות לנו: שמפיים. הולך סביבותיה ופושט כנפיו והוא פיוס כדאמר לקמן שאומר לה לקנות מלבוש שמגיע לארץ: צניעות מחתול. שאינו מטיל רעי בפני אדם ומכסה צואתו: וגזל ממנלה. דכתיב (משלי ו) (אגרה[כ]) נקין לחמה ואין אחת מאכל תבריתה: ועריות מיונה. שאינו מזקק אלא לבת זוגו[מ]: יזיא. מלבוש שקורין קוט"ס: לבתר הכי. לאחר בעילה שמעבנע וכופף ראשו לה לאחרן: אי אית ליה. בחה ליקח:

מתני'

מתני'

דלא קא עביד איסורא אבל הכא דקא עביד איסורא הכי נמי דיורד תני חדא [א]אחד אילן לח ואחד אילן יבש ותניא אידך בד"א בלח אבל ביבש מותר אמר רב יהודה ל"ק כאן בשגזעו מחליף כאן בשאין גזעו מחליף גזעו מחליף יבש קרית ליה אלא[ב] לא קשיא כאן בימות החמה כאן בימות הגשמים בימות החמה [ג] הא נתרי פירי בדליכא פירי והא קא נתרי קינסי בגדודא[ד] איני והא רב איקלע לאפסטיא ואסר בגדודא [ה] רב בקעה מצא וגדר בה גדר: אמר רמי בר אבא[ו] אמר רב אסי אסור לאדם שיהלך על גבי עשבים בשבת משום שנאמר [ז] ואץ ברגלים חוטא תני חדא מותר לילך ע"ג עשבים בשבת ותניא אידך אסור ל"ק הא בלחים הא ביבשים ואי בעית אימא הא והא בלחים ולא קשיא כאן בימות החמה כאן בימות הגשמים ואיבעית אימא [ח] הא והא בימות החמה ול"ק הא דסיים מסאניה הא דלא סיים מסאניה [ט] ואיבעית אימא הא והא דסיים מסאניה ול"ק הא דאית ליה עוקצי הא דלית ליה עוקצי ואיבעית אימא הא והא דאית ליה עוקצי הא דאית ליה שרכא[י] הא דלית ליה שרכא [כ] והאידנא דקיימא לן כר"ש [ל]כולהו שרי: ואמר רמי בר חמא אמר רב אסי [מ]אסור לאדם שיכוף אשתו לדבר מצוה שנאמר ואץ ברגלים חוטא וא"ר[נ] יהושע בן לוי כל הכופה אשתו לדבר מצוה הוין לו בנים שאינן מהוגנין אמר רב איקא בר חיננא מאי קראה [ס] גם בלא דעת נפש לא טוב תניא נמי הכי גם בלא דעת נפש לא טוב זה הכופה אשתו לדבר מצוה ואץ ברגלים חוטא זה הבועל ושונה איני [ע] והאמר רבא הרוצה לעשות כל[פ] בניו זכרים יבעול וישנה ל"ק כאן לדעת כאן שלא לדעת: [צ] א"ר שמואל בר נחמני א"ר יוחנן[ק] כל אשה שתובעת בעלה לדבר מצוה הוין לה בנים שאפילו בדורו של משה לא היו כמותן דאילו בדורו של משה כתיב [ר] הבו לכם אנשים חכמים ונבונים וידועים לשבטיכם וכתיב [ש] ואקח את ראשי שבטיכם אנשים חכמים וידועים ואילו נבונים לא אשכח ואילו גבי לאה כתיב [ת] ותצא לאה לקראתו ותאמר אלי תבוא כי שכר שכרתיך וכתיב [א] ומבני יששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל ראשיהם מאתים וכל אחיהם על פיהם איני והאמר רב יצחק בר אבדימי [ב] עשר קללות נתקללה חוה דכתיב [ג] אל האשה אמר הרבה ארבה אלו שני טפי דמים אחת דם נדה ואחת דם בתולים [ד] עצבונך זה צער גידול בנים [ה] והרונך זה צער העיבור [ו] בעצב תלדי בנים כמשמעו [ז] ואל אישך תשוקתך מלמד שהאשה משתוקקת (ח) על בעלה בשעה שיוצא לדרך [ט] והוא ימשל בך מלמד שהאשה תובעת בלב והאיש תובע בפה זו היא מדה טובה בנשים [י] כי קאמרינן דמרציא ארצויי קמיה הני שבע הווין כי אתא רב דימי אמר עטופה כאבל ומנודה מכל אדם וחבושה בבית האסורין מאי מנודה מכל אדם אילימא משום דאסיר לה ייחוד איהו נמי אסיר ליה ייחוד[כ] אלא דאסירא לבי תרי במתניתא תנא מגדלת שער בלילית ויושבת ומשתנת מים כבהמה ונעשית כר לבעלה ואידך הני שבח הוא לה דא"ר חייא מאי דכתיב [ל] מלפנו מבהמות ארץ ומעוף השמים יחכמנו מלפנו מבהמות זו פירדה שכורעת ומשתנת מים ומעוף השמים יחכמנו זה תרנגול שמפיים ואחר כך בועל אמר רבי יוחנן אילמלא[מ] לא ניתנה תורה היינו למידין צניעות מחתול וגזל [נ] מנמלה וערויות מיונה ודרך ארץ מתרנגול שמפיים ואחר כך בועל ומאי מפיים לה אמר רב יהודה אמר רב הכי קאמר לה (ס) זביננא ליך זיגא דמטו ליך עד כרעיך[ע] לבתר הכי אמר לה[פ] לישמטתיה לכרבלתיה דהוהא תרנגולא אי אית ליה ולא זביננא ליך:

מתני'

בר אבא (גליון דפוס וילנא, ע"פ דק"ס אות פ): ל] [בערוך ערך שדכן גרס שדכי] (גליון), "הא דאיבא שדכי והא דליבא שדכי": מ] ע"ל אל"ר (דק"ס): ן] בדפוס שאלוניקי "הרוצה שיהיו בניו": ז] [צ"ל יונתן] (גליון): מ] גירסת ע"י אילימא משום דאסירא ליחודי בהדי גברא דלאו דידה איהו נמי אסור ליחודי בהדי איתתא דלאו דידיה (גליון): ע] עד ארגא (דפוס ויניציאה רפ"ח, ובדפוס שאלוניקי "זיבנא לך לבושא דמטי לך עד לארגא"): י] בד' ויניציאה רפ"ח נוסף שונרא (וכמו שהעתיק בהגהות הב"ח): כ] אבל יבשין (דפו"ר וכת"י וא"ו): ל] והעשבים נכנסים (דפוס שאלוניקי וכת"י וא"ו): מ] סתם עוברות (רש"י ע"י): נ] והאשה תובעת בלב (דפוס שאלוניקי וכת"י, רש"י ע"י): ס] ל"ל תכין (גליון): ע] בתוס' הרא"ש אין להוכיח מכאן שום היתר: פ] וע' קרבן נתנאל אות ל:

עין משפט נר מצוה

מב א מיי' פי"ז מהל' שבת הלכה ו סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שלו סעיף ז:

מג ב מיי' פ"ש שם הל' ה סמג שם שם טוש"ע שם סעיף ג:

מד ג מיי' פ"ה מהל' דעות הלכה ד ופכ"ח מהלכות איסורי מיאה הל' יב סמג לאוין קכו טור ש"ע א"ח סי' רמ סעיף י וטוש"ע א"ח סי' כה סעיף ב:

מה ד טוש"ע א"ח סי' רמ סעיף ז:

תורה אור השלם

א) גַּם בְּלֹא דַעַת נֶפֶשׁ לֹא טוֹב וְאָץ בְּרַגְלַיִם חוֹטֵא. [משלי יט, ב]

ב) הָבוּ לָכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים וּנְבֹנִים וִידֻעִים לְשִׁבְטֵיכֶם וַאֲשִׂימֵם בְּרָאשֵׁיכֶם: [דברים א, יג]

ג) וָאֶקַּח אֶת רָאשֵׁי שִׁבְטֵיכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים וִידֻעִים וָאֶתֵּן אוֹתָם רָאשִׁים עֲלֵיכֶם שָׂרֵי אֲלָפִים וְשָׂרֵי מֵאוֹת וְשָׂרֵי חֲמִשִּׁים וְשָׂרֵי עֲשָׂרֹת וְשֹׁטְרִים לְשִׁבְטֵיכֶם: [דברים א, טו]

ד) וַיָּבֹא יַעֲקֹב מִן הַשָּׂדֶה בָּעֶרֶב וַתֵּצֵא לֵאָה לִקְרָאתוֹ וַתֹּאמֶר אֵלַי תָּבוֹא כִּי שָׂכֹר שְׂכַרְתִּיךָ בְּדוּדָאֵי בְּנִי וַיִּשְׁכַּב עִמָּהּ בַּלַּיְלָה הוּא: [בראשית ל, טז]

ה) וּמִבְּנֵי יִשָּׂשכָר יוֹדְעֵי בִינָה לָעִתִּים לָדַעַת מַה יַּעֲשֶׂה יִשְׂרָאֵל רָאשֵׁיהֶם מָאתַיִם וְכָל אֲחִיהֶם עַל פִּיהֶם: [דברי הימים א' יב, לג]

ו) אֶל הָאִשָּׁה אָמַר הַרְבָּה אַרְבֶּה עִצְּבוֹנֵךְ וְהֵרֹנֵךְ בְּעֶצֶב תֵּלְדִי בָנִים וְאֶל אִישֵׁךְ תְּשׁוּקָתֵךְ וְהוּא יִמְשָׁל בָּךְ: [בראשית ג, טז]

ז) מִלְּפָנוּ מִבְּהֵמוֹת אָרֶץ וּמֵעוֹף הַשָּׁמַיִם יְחַכְּמָנוּ: [איוב לה, יא]

רבינו חננאל

תני חדא אחד אילן לח ואחד אילן יבש אסור להשתמש בו ותניא אידך בד"א בלח אבל ביבש דלא משיר עליו מותר ופריק רב יהודה הא דתני ב) אסור כשאין גזעו מחליף והא דתני יבש מותר בשגזעו מחליף ג). והא דתני אסור בימות הגשמים דאיכא עלין ומשירן. והא דתני יבש מותר בימות החמה. **ואקשינן בימות החמה הא קא משיר פירי** ודחינן באילן דלית ביה פירי. והא איכא קינסי פי' עצים יבשים דקים שנפרכין ברגל או ביד כשעולין או כשיורדין מן האילן ודחינן באילן גרא פירוש אילן קרח שאין לו עליו לא עלין ולא אמירין אלא הוא יבש כדגרסינן במורבד [קטן] ואין משקין שדה גריר במועד. איני והא רב אסר באילן גרא בשבת ופריק רב בקנה מצא וגדר בה גדר כלומר מקום שלא היתה בו תורה כמו בקעה ואסר לחן אפי' דבר המותר. פ"א קיסני פירוש עלה האילן. **תני חדא אסור להלך ע"ג עשבים בשבת** שנאמר ואץ ברגלים חוטא ותניא אידך מותר ופרקינן הא דתני אסור ר' יהודה דאמר דבר שאין מתכוין אסור והא דתני מותר ר"ש. ואמרינן אי בעית אימא הא והא ר' יהודה ולא קשיא הא בימות החמה והא בימות הגשמים. [ובראיית להון] שראני עשבים יבשים וזהן כגון פרוע מחלעתה או דסים מסאני ג) דאית בהו עקוסא בהיזמי והיגי. **ואסקינ'** והשתא דקי"ל כר"ש דאמר דבר שאין מתכוין מותר כולהו שרי בימות החמה בין בימות הגשמים בין אית להו שראני בין לית להו שראני בין מסיים מסאני בין לא סיים. בין אית להו עקוסא בין לית להו. בין בהזמוי והיגי בין בשאר ציבי בכלהו שרי. **אסור לאדם לכוף אשתו לדבר מצוה** שנאמר ואץ ברגלים חוטא וכל הכופה הוויין לו בנין שאינן מהוגנין דכתיב גם בלא דעת נפש לא טוב היוצאה מביניהם לא טובה. כל אשה שתובעת בעלה כגון לאה שכתוב בה ותצא לאה לקראתו וגו' ונפק מיניה ישששכר דכתיב ומבני ישששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל. ובדורו של משה כתיב ואקח את ראשי שבטיכם אנשים חכמים וידועים ואילו נבונים לא אשכח והא דאמרן דתובעת בעלה לאו תובעת ממש תביעה בפה אלא דמרציא ארצויי קמיה בלבישת [בגדים] נאים ותקונם של גוף ודברים בניחותא שמרגילין את האדם לדבר מצוה: י' **קללות נתקללה חוה** הרבה ארבה כו'. ומנודה מכל אדם דאשה אחת אסורה להינשא לשני אנשים כאחד. **א"ר יוחנן אלמלא לא נתנה תורה לישראל** למדנו צניעות מחתול שאינו בועל אלא במקום סתר. גזל מנמלה שמכינה בקיץ לחמה. ערויות מיונה שאינה מקבלת עליה זכר אלא זכר המיוחד לה. דרך ארץ מתרנגול שמפיים ומראה לתרנגולת בכנפו דוגא דביפי עבידינא ליכי גדולים עד דמטו מאונך עד לארגא. ונשבע לה אם תשיג ידו ולא יעשה לה יהי רצון דנשמטתיה שונרא לרישיה דהוהא תרנגולא:

חשק שלמה על רבינו חננאל א) לכאורה צ"ל לסיפן הא דתני אסור כשגזעו ממלוף והא דתני יבש מותר כשגזעו ממלוף וצ"ע. ב) מסר כאן לל"ל ולכיך גזעו ממלוף יבש קני ליה אלא הא דתני אסור וכו'. ג) דמיו גרס הא דאית ליה עקוסא והיינו דהמעבל יש לו עוקן חד ומוכר את הנעבים וכ"ה בערוך ערך עקוס.

מסורת הש"ס עם הוספות

א) [ע' תוס' שבת קנ: ד"ה בממזונר], ב) [לעיל ו. תוליין קנ:], ג) שבת לה:, ד) נדה לא:, ה) [ל"ל ס:], ו) [מעתה דל"ל פרק א ע"ס], ז) יבמות סב:, ח) ע' תוס' מגילה דף כא:, ט) תולין מז:, י) נדה לא:, כ) עי' ספרי שם סי' י"ג, ל) תהלים מה יד, מ) שה"ש רבה ספ"א.

רב נסים גאון

והשתא דקיימא לן כר' שמעון כולהו שרי. היינו דאמר ר' שמעון גורר אדם מטה כסא וספסל ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ דקא סבר דבר שאינו מתכוין מותר ואיתא בפרק במה מדליקין (שבת דף כט) וכבר פירשנוהו בפרק כירה ואמרינן נמי דעיקר דברי ר' יהודה דבר שאין מתכוין אסור במשנת יום טוב ובמשנת בכורות איתנהו:

הגהות הב"ח

(א) גמ' מעמוקקא אל בעלה: **(ב)** שם הכי קאמר לה זבינא ליך זיגא וכו' שונרא לישמטיה לכרבלתיה וכו' ולא זבינא ליך: **(ג)** רש"י ד"ה קא נתרי וכו' ואתי למיסרי תליסה בלח כל"ל ומיבא ביה ממקו: **(ד)** ד"ה עוקצי דפוס שאלוניקי: **(ה)** ד"ה בימות החמה ל"ל קודם ד"ה מיים:

גליון הש"ס

גמ' **הא והא בימות החמה.** גריי"ף ורל"ם הגי' הא והא בימות הגשמים[ב]: **שם ואי בעית אימא הא והא דסיים מסאניה.** הכי"ה כאן השמיט כ' מוקימתות דעוקצי דשרבא אבל בשמת פרק ואלו קטרים הטילן ובטיפון בתחילה מוקימתא הא דלית ליה עוקצא ואת"כ מוקימתא דסיים מסאניה ואת"כ מוקימתא דעוקצי. ושם איתא ועוקסי וסיימו כמו עוקצי. ע' בערוך ערך עקוס:

ליקוטי רש"י

[נדפס בסוף המסכת]

הגהות וציונים

ל) אלא **אידי ואידי אין גזעו מחליף** ולא קשיא (דפוס ויניציאה רפ"ח ודפוס שאלוניקי): **כ)** [בערוך גרס **בגרדא**] (גליון). "בגרדא פי' יבש כמו אין משקין שדה גריד. ס"א גרודא פי' אילן קרח שאין לו לא אמירין ולא עלין" (ערך גרד ב). וע' ר"ח: **ג)** ע' רש"ש. ובדפוס שאלוניקי ועוד הגי' גם לקמן ואמר רמי